

2026. március 13. péntek – 5786. ádár 24.

www.frankel.hu

péntek 18:00 | gy. gy. 17:28 | szombat 10:00 | havdala 18.33

85/7

VÁJÁKHÉL és PEKUDÉJ, P' HÁHODES (II. Mózes 35.1. – 40.38., 12.1-20.) **וַיִּקְהַל - פְּקוּדֵי**

A **szent sátor** építésével foglalkozik. Felsorolja a kapcsolatot a Szombat és a Hajlékkal kapcsolatos munkálatok között, így mindazt a harminckilenc munkát, ami a Hajlék felépítéséhez és alkatrészeinek elkészítéséhez kellett, de tilos szombaton végezni. Itt fordul elő a szombati tűzgyújtás tilalma is. A sátor darabjait elvitték Mózeshez, aki összeszerelte a részeket és felállította a Hajlékot az egyiptomi kivonulás utáni második év első hónapjának elsején.

Soron következő Szombatunk a “hónap Szombatja” (שבת החודש), amelynek témája a Pészachra való felkészülésről és a pészachi törvények betartásáról, majd intézményéről, mint minden idők fesztiváljáról, szól. Az ehhez kapcsolódó Haftara egyértelműen utal Niszán hónapra, valamint a Pészachkor és más napokon a Szentélyben bemutatott áldozatokra. Párását Háhódes így kezdődik: “És szólt az Ör.kkévaló Mózeshez meg Áronhoz Egyiptom országában, mondván: Ez a hónap nektek a hónapok kezdete, első ez nektek az év hónapjai között. Szóljatok Izrael egész községéhez, mondván: E hónap tizedikén vegyen magának ki-ki egy bárányt, az atyai ház szerint, egy bárányt egy ház számára.” Ez a parancsolat határozza meg a zsidó időszámítást, és ez az oka annak, hogy éppen a Niszán hónap újholdját megelőző szombaton olvassák fel. Az Ör.kkévaló kijelenti, hogy Niszán, vagyis az Egyiptomból való kivonulás ideje, az év első hónapja. A zsidó hagyomány többféle újévet ismer. A tórai számítás szerint az ünnepeket niszán hónaptól számoljuk. A Ros Hásánaként, vagyis újévként ismert ünnep pedig a tórai év hetedik hónapjára esik: A hetedik hónapban, a hónap elsején legyen számotokra szombati nyugalom. A magyarázók azt is elmondják, hogy ez az első parancsolat, amelyet a zsidók kaptak, az újhold megszentelésének micvája.

Miért két hetiszakaszt olvasunk fel? A Tórát 54 hetiszakaszra osztották. Mivel egy évben nincs ennyi szombat, bizonyos szakaszokat összevonnak, így például a Vájákhél és a Pökudéj szakaszát is gyakran együtt olvassuk fel. A hét szombatján nem a szokásos hetiszakaszt, hanem az ünnepekhez aktualizált Tóra részt recitáljuk. Ilyenkor előfordul, hogy két rokon témájú szidra együtt hangzik el. A hetiszakasz tartalma Mózes egybegyűjtötte népét és meghagyta, hogy még az építkezések alatt is ügyeljenek a szombat szentségére. Ezután vázolta a feladatokat, amelyeknek lényege a pusztai hajlék, a szent sátor megépítése volt. „És munkába fogott Becálél és Okoliáb és minden bölcs szívű férfiú” és – tegyük hozzá – minden fonáshoz értő bölcs szívű asszony. A nép ajándékából összegyűjtött értékes anyagokból megkezdtek a nagy építkezést. Amikor befejezték a munkát, Mózes meggyőződött róla, hogy mindent úgy végeztek el, ahogy azt az Ör.kkévaló elrendelte. Ekkor Mózes megáldotta a kezük munkájával alkotó embert: „Legyen velünk Ist.nünk jóakarata, tegye maradandóvá munkánk gyümölcsét.” Ezután maga mellé vette Áron fiát, Iftámárt és elszámolást végeztek, pontosan feltüntetve, milyen anyagból, mennyit használtak fel. A gondos gazda nem csinált titkot, az utolsó fillérig számot adott minden költségről. Tanulság: nekünk is így kell cselekedni és akkor senki sem fogja kétségbe vonni kezünk tisztaságát.

Mózes megismétli a pusztai Hajlék felépítését, berendezését, a kohaniták ruházatát, a kivitelező mesteremberek kilétét – ezúttal múlt időben és nem parancsoló módban. Pontos elszámolást is találunk itt a felhasznált pénzről és nyersanyagokról. Érdekes, hogy itt, a Szentély munkálatainak kellős közepén, Mózes jónak látja beszúrni egy mondatot a szombat megőrzésének szükségességéről. Nem először és nem is utoljára. Miért volt erre szükség? Azért mert a rabszolganép, amely Egyiptomban heti hét napon keresztül robotolt, hogy kegyetlen rabtartóit kielégítse – nem volt „hozzászokva” a szombati pihenőnaphoz. Szinte inerciából, vagy megszokásból, nem voltak képesek szombatot tartani. Ezért volt szükség hangsúlyozni, hogy ámbár a Hajlék felépítése fontos és sürgős, ez nem jöhet a szombat számlájára. A Hajlék fontos, de a szombat még fontosabb. Mint láthatjuk szabad szemmel: most amikor nincs Szentély már több, mint 2000 éve – a szombat tartja fenn a zsidóságot. Egyébként, érdekes képzettársítás folytán a Hajlék itt felsorolt munkálataiból vezették le Bölcseink az a 39 fő munkát, amit szombaton tilos egy zsidónak végezni. Ebben nemcsak a főzés és az ide tartozó munkák foglaltatnak, hanem olyasmi is, mint az írás, törlés, festés, varrás, stb. A zsidók hűsége és odaadása vallásuk megtartásához általában, és a szombat megőrzéséhez különösen – állandóan irritálta a környező világot. Egyrészt nem értették, másrészt zavarta őket a zsidók „mássága”, hogy nem fogadják el egyrészt a pogány idol-„vallást”, másrészt nem hajlandók áttenni a szombatot vasárnapra, csak azért mert valakik szeszélyesen így határozták. Nem egyszer tiltotta be a római megszálló uralom a szombat tartást és a zsidóknak csak nagy nehézségek és önfeláldozás által sikerült ezeket a drákói intézkedéseket elhárítani. Egyszer egy római császár gúnyolta rabbi Jósua ben Chananját, a nagy tanaitát, mondván neki: „Én nagyobb és jelentősebb vagyok, mint Mózes, a ti mesteretek!” Rabbi Jósua, akik sok nyelvet tudott és a jávnei nemzedék egyik nagy bölcse volt, sokat járt hivatalos küldetéseiben Rómában és a Talmud valamint a Midrások több helyütt feljegyezték vitákat a zsidó Bölcs és a római császár között. Rabbi Jósua megkérdezte a fenséges császárt, vajon miből gondolja hogy ő nagyobb, mint Mózes? A dolog magától

értetődik – mondta a császár – és csodálom, hogy nem tudod ezt. Hiszen a ti bölcs Salamon királyotok azt írta a Koheletben, hogy „jobb az élő királynak, mint a halott oroszlánnak”. „Én élek, míg Mózes már rég halott, így tehát evidens hogy én nagyobb vagyok nála...” Mondá Rabbi Jósua: „Meg tudod-e parancsolni, óh császár, hogy három napig ne gyújtsanak tüzet Rómában?” Természetesen – mondta az imperátor, és azonnal kiadta a parancsot: három napon át nincs tűzgyújtás. Aznap este felment a császár, Rabbi Jósua kíséretében, a palota tetejére. Messziről láttak füstöt gomolyogni. „Mi ez?” – kérdezte Rabbi Jósua, akinek nyilvánvaló volt, hogy valaki máris megszegte a császár parancsát. „Azonnal kivizsgáljuk” – mondta a császár. Később jelentették neki, hogy az egyik római patrícius beteg és orvosai megparancsolták neki, hogy meleg teát kell innia. Ezért gyújtottak tüzet... Mondá Rabbi Jósua a császárnak: „Az ördög vigye el a kérkedőket, akik alaptalanul dicsekednek. Még életében, a szeme előtt, megszegik a császár parancsát, és ő azzal kérkedik, hogy nagyobb Mózes mesterünkénél. Hiszen Mózes sok-sok évvel ezelőtt meghagyta nekünk, hogy ne gyújtsunk tüzet szombaton és mi, zsidók, a mai napig tartjuk parancsát...”

A Tóra építőművésze, Becálél neve azt jelenti, az Örökkévaló árnyékában. A művészetben a név sugalmazása szerint megmutatkozik, megismétlődik, ha kissé halványabban is, a teremtés. Az Ő árnyékában Általa ihletetten dolgozni, ez volna a művészi alkotóképesség, kreativitás. Az építészet, az „egyházi” építészet is, részben mindig alkalmazott művészet, annál is inkább, mert a megrendelő az Örökkévaló, ez, gondolnánk, sok mozgásteret nem biztosít a művésznek, aligha van módja, szándéka megkérdőjelezni a világos instrukciókat. Csakhogy azok, Mose révén, emberi közvetítéssel jutnak el Becálélhez, ráadásul – a Toronyi Zsuzsanna kommentárjában hivatkozott talmudi történet szerint – pontatlanul. Azt kéri, először a Frigyládát, aztán a hozzá tartozó kellékeket, végül a pusztai Szentélyt formálja meg, és ez a sorrend nem tűnik észszerűnek Becálél számára. Észszerűbb lenne az épületet felhúzni először, a nagyobbtól a kisebb felé haladni. Értésére adja Mosének aggályait, aki beismeri, hogy lehet abban valami, amit mond, végtére is az Örökkévaló árnyékában él. Nincs okunk romantizálni a történetet, Becálél egyszerűen mesteremberi technikai tudásról, hétköznapi józanságról tett tanúbizonyságot ellenvetésével, amellyel eltalálta a Teremtő kézenfekvő szándékát. Valóban, nem kell ihlet ahhoz, hogy átlássuk, a Mose által javasolt sorrend indokolhatatlan. Csakhogy épp Mose nem így gondolja, ő annak tulajdonítja Becálél belátását, hogy közel áll a Seregek Urához. Tulajdonképpen magasabbrendű ihletnek tekinti a rabbinikus hagyomány szerint a művészetet, olyasminek, ami a Teremtő alkotásának halványabb kópiája, árnyéka, de mégiscsak azt idézi és ismétli meg. A kreáció árnyékában ott a kreativitás. Kreatívnak lenni ugyanakkor mégiscsak azt jelenti a Talmud története szerint, hogy jobban, pontosabban értjük a Teremtő szándékát magánál Mosénél is, a kreativitás nem önmegvalósítás, hanem égi inspiráció. A Talmud itt a vallási tekintélyt és a művészi tekintélyt egyenrangúnak ismeri el a hetiszakaszt kommentáló Lilly Kaufman szerint.

Bálvány és meghívás: mi a különbség az aranyborjú és a Találkozás Sáttra között? Eredeti kommentár: Noa Kushner Az egyik megformálja és „birtokolni” véli az Örökkévalót, a másik helyet ad neki, hellyel kínálja a világban. Van rá mód, hogy meglássuk, megérezzük a végesben a végtelent, érzéki tapasztalatok vezessenek el az érzékfelettihez minket. Az Örökkévalót megjeleníteni próbálni fizikai formában, tárgyként, és azt a tárgyat tisztelni a Teremtőként, bálványimádás. Éppen ezt tették a pusztában Izrael gyermekei. Azután pedig, részben hasonló anyagokból egy új tárgyat készítettek, hogy benne lakjon a Seregek Ura. Mi végeredményben a különbség a két eset között? Amikor „elkészítünk” magunknak egy felsőbb lényt, úgy gondoljuk, hogy van módunk saját erőből létrehozni valami nálunk felfoghatatlanul jelentékenyebbet. Amit létrehoztunk, az a miénk, irányíthatjuk, rendelkezhetünk vele. Azt reméljük, birtokolhatjuk Őt, ez a voltaképpeni bálványimádás. Amikor Hajlékot készítünk, helyet csinálunk neki, éppen nem erről van szó: rábízzuk magunkat, beengedjük az életünkbe. Az otthon és a börtön, noha mindkettő épület, amelyben tartózkodnak, különbségeik nyilvánvalók. Ez különbözteti meg egymástól az aranyborjút és a Hajlékot is. A bálványimádás vétkébe esve Izrael nem azt tanulta meg, hogy az Örökkévaló annyira végtelenül meghalad bennünket, hogy jelenléte, megtapasztalása semmilyen módon sem lehetséges, és nem is szabad erre törekedni. Ha az Örökkévaló semmilyen módon nem lehetne jelen az életünkben, mi volna a zsidó hit tartalma? Azt tanulta meg, hogy Ő nem adottság számunkra, nem lehet megrendelni, de váratlanul és közvetetten megtapasztalható a jelenléte. Akár olyan érzéki formákon keresztül is, mint a tűz vagy a felhő, amelyek révén megmutatkozik a Seregek Ura. Ahogyan megmutatkozhat a természeti jelenségekben nekünk is a végtelenség tapasztalata, magas hegyek lábánál, tengerpartokon például, az érzékelésünk vezet el valamiféle érzékfeletti tapasztalatához, a végtelen nem tapasztalható meg, de megsejthető. És megmutatkozhat olyan feltétel nélküli szeretetkapcsolatokban, mint a szerelem vagy a szülői szeretet. Van mód helyet csinálni az Örökkévalónak a világban.

HÍREK A VILÁGBÓL

Egyes dokumentumok szerint ezen a napon hunyt el Anne Frank. <https://bzsh.hu/2026/03/12/egy-es-dokumentumok-szerint-ezen-a-napon-hunyt-el-anne-frank/>

Családi dráma egy rendkívüli tárlatmegnyitón, avagy a Ledermannok hazatérése. <https://mazsihisz.hu/csaladi-drama-egy-rendkivuli-tarlatmegnyiton-avagy-a-ledermannok-hazaterese/>

<p>Idén olyan helyszíneken is tartanak holokauszt-megemlékezéseket, ahol eddig még soha. https://kibic.hu/2026/03/11/iden-olyan-helyszineken-is-tartanak-holokauszt-megemlekezeseket-ahol-eddig-meg-soha/</p>
<p>A német külügyminiszter szolidaritási látogatáson Izraelben. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-nemet-kulugyminiszter-szolidaritasi-latogatason-izraelben-2</p>
<p>Irán gyengülésének jelei: 12 nap alatt feleannyi rakéta, mint az előző háborúban. https://izraelinfo.com/2026/03/12/rekordkozel-77-szazalekos-tevenezettseg-izrael-2/</p>
<p>A nukleáris képességek támadása és a tévedés beismerése. https://ujkelet.live/2026/03/12/a-nuklearis-kepessegek-tamadasa-es-a-tevedes-beismerese/</p>
<p>Rekordáron kelt el a nácik által elrabolt, 15. századi Rothschild-imakönyv. https://mult-kor.hu/rekordaron-kelt-el-a-nacik-által-elrabolt-15-szazadi-rothschild-imakonyv-20260302</p>
<p>Izrael újabb csapásokat hajtott végre Libanonban, a Hezbollah megint raétákat indított Izraelre. https://hu.euronews.com/2026/03/12/izrael-ujabb-csapasokat-hajtott-veg-re-libanonban-a-hezbollah-megint-raetakat-inditott-izra</p>
<p>Fegyveres férfi hajtott egy michigani zsinagógába. https://444.hu/2026/03/12/fegyveres-ferfi-hajtott-egy-michigani-zsinagogaba</p>
<p>900 év vallási szkandere: Miért választották a perzsák a korrump papság helyett az arab hódítókat? https://www.hetek.hu/cikkek/hit-es-ertekek/2026marcius/kalifak-udvarabol-a-siitak-arnyekaba</p>
<p>Raj Tamásra emlékezünk. https://bzsh.hu/2026/03/11/raj-tamasra-emlekezunk/</p>
<p>Támadás járművel és lőfegyverrel egy zsinagóga ellen az Egyesült Államokban. https://mazsihisz.hu/tamadas-jarmuvel-es-lofegyverrel-egy-zsinagoga-ellen-az-egyesult-allamokban/</p>
<p>A harcoló egységeknél szolgáló katonák 21 százalékát adják a nők az izraeli hadseregben. https://kibic.hu/2026/03/08/a-harcolo-egysegeknel-szolgalo-katonak-21-szazalekat-adjak-a-nok-az-izraeli-hadseregben/</p>
<p>Irán mintegy 300 rakétát lőtt ki Izraelre, körülbelül a felüket kazettás bombás robbanófejjel. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/iran-mintegy-300-raketat-lott-ki-izraelre-korulbelul-a-feluket-kazettas-bombas-robbanofejjel</p>
<p>Rekordközeli tévézés Izraelben: légiriadók közepette 77% követte a műsorokat. https://izraelinfo.com/2026/03/12/rekordkozel-77-szazalekos-tevenezettseg-izrael/</p>
<p>Drámai döntést hozott a katonai főügyész. https://ujkelet.live/2026/03/12/dramai-dontest-hozott-a-katonai-fougyesz/</p>
<p>Lövöldözés volt egy michigani zsinagógánál – meghalt az elkövető. https://24.hu/kulfold/2026/03/12/lovoldozes-michigan-zsinagoga/</p>
<p>Szerda óta több száz rakétát indított Izrael felé a Hezbollah. https://www.hirstart.hu/hk/20260312_iran_es_a_hezbollah_nagyszabasu_kozos_tamadast_inditott_izrael_ellen_a_zsido_allam_azonnal_visszavagott</p>
<p>Emlékezés, hagyomány és felfedezés: diákok a zsidónegyedben. https://bzsh.hu/2026/03/11/emlekezes-hagyomany-es-felfedezes-diakok-a-zsidonegyedben/</p>
<p>Ma 80 éve végezték ki a magyar történelem szörnyetegét: Szalasi Ferencet. https://mazsihisz.hu/ma-80-eve-vegeztek-ki-a-magyar-tortenelem-szornyeteget-szalasi-ferencet/</p>
<p>Egy különleges program keretében kelnek életre az Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Tár terei. https://kibic.hu/2026/03/10/egy-kulonleges-program-kereteben-kelnek-eletre-az-erzsebetvarosi-zsido-torteneti-tar-tereit/</p>
<p>Németország: újabb hamaszost tartóztattak le. https://www.szombat.org/politika/nemetorszag-ujabb-hamaszost-tartoztattak-le</p>
<p>A kegyelmi osztály elkészítette véleményét Netanjahu kegyelmi kérelméről – Herzog előtt a döntés. https://izraelinfo.com/2026/03/12/a-kegyelmi-osztaly-elkeszitette-velemenyet-netanjahu-kegyelmi-kerelmerol-herzog-elott-a-dontes/</p>
<p>Trump „lehülyezte” Herzog elnököt, és az amerikai hírszerzés szerint az ajatollah-rezsim stabil. https://ujkelet.live/2026/03/12/trump-lehulyezte-herzog-elnokot-es-az-amerikai-hirszerzes-szerint-az-ajatollah-rezsim-stabil/</p>
<p>Lelőttek egy fegyveres ámokfutót, aki autóval hajtott be egy michigani zsinagógába. https://hvg.hu/vilag/20260312_fegyveres-amokfut-auto-michigan-zsinagogaba-loves</p>
<p>A Tóra fényénél – Sokszínű orthodox zsidó életvilágok a vészkorszak előtt. https://mazsihisz.hu/a-tora-fenyenel-sokszinu-orthodox-zsido-eletvilagok-a-veszkorszak-elott/</p>
<p>Az ügynök halála újra a Broadwayn – zsidó-e a főhős, Willy Loman? https://www.szombat.org/politika/az-ugynok-halala-zsido-ujra-a-broadwaye-a-zsido-e-a-fohos-willy-loman</p>